

Vestervig marked

Erindringer af Johannes Thomsen, Villerup
Ved TORSTEN BALLE.

VESTERVIG gamle marked blev holdt ved Vestervig kirke. Desuden var der et marked ved Galgehøjene Øst for Tygstrup ved den gamle Thisted-Vestervig landevej eller vassen, som den kaldtes. (Se Henrik Laursen: Vestervig Marked, årbog 1941, s. 3 ff.)

Vasen gik lige vest for markedspladsen i lige linje op gennem Tygstrup til Vestervig kloster. Der er endnu spor tilbage sydop over bakken med de dybe nedskæringer og nordnede over engene, hvor man endnu ser den brede, indgrøftede vej med dybe hjulspor fra den tid ned mod åen, som man i gamle dage måtte køre og vade igennem, da der ikke var broer. (Gamle veje i Ty, årbog 1949, s. 386).

Da markedet syd for Galgehøjene blev flyttet, tabte vejen noget af sin betydning og blev senere kun lidt brugt. Landevejen blev lagt om med den tidligere Trankjærvej, der gik i siden af engene, og vest om Vejlegård. Den blev reguleret 1870.

Både dette marked og markedet ved Vestervig kirke blev 1848 flyttet til Rønhede, hvor der var god plads. (Rønhede skal have navn efter, at beboerne på Røn (Tyborøn) fik lyng og tørv der.)

Markedspladsen lå øst for Spolum gårde på Hans Foghs mark ved et veikryds, således at den lå vest for vejen fra Bedsted til Astrup og Hurup og syd for vejen til Grurup. Det blev holdt en af de første dage i juni og september, men kun én dag, og her oplevede markedet en ny glanstid.

Kvæg, heste og får fra egnen blev næsten kun købt og solgt der, og desuden var der stort krammarked, hvor folk kunne købe næsten alle de varer, de havde brug for. I butikkerne, som der kun var få af på landet i Thy, var der dengang ikke stort andet end kolonialvarer at købe, og det var derfor almindeligt, at folk købte, hvad de skulle have af nyt, på markedet. På den tid var der også begyndt at komme flere penge mellem folk end før og vilje og evne til at bruge dem, og der var varer nok.

Dengang var et marked derfor langt større og af mere betydning for folk end senere, da det blot var heste og kreaturer, der blev handlet med. Der var nok stor handel med kvæg og heste dengang, men der var jo færre dyr.

Markedet var samlingssted for alle, der kunne komme hjemmefra i de omliggende sogne, og for mange folk fra hele egnen mellem Thisted og Oddesund, og folk satte hinanden stævne der. I mange år var de to markeder de eneste folkeforlystelser i Mellem- og Sydthy, men de var også storslåede.

Markedsdagene var ligefrem højtidsdage for os drenge, og de betød meget i vor tilværelse. Dagen før kom der store vognlæs med telte fra Thylands kroer og Thistedes beværtninger og med mindre telte til varer og andet. De blev stillet op den dag og først taget ned dagen efter markedet. Der kunne let blive vanskeligheder, hvis der kom storm eller regn. Også gyngen blev stillet op. Vi drenge var gerne en tur derhenne den dag for at se til, og natten før den store dag sov vi ikke ret meget.

Vor stenbro derhjemme skulle altid være luget til markedsdagen, for da kom der altid fremmede og satte deres vogne ind hos os. Køerne fik kun den nødvendigeste pasning den dag, og klokken ti-elleve kom vi da af sted i vort bedste tøj.

Og endelig var vi der da. Når vi ved middagstid kom ind på markedspladsen, var der et øredøvende spektakel. Det var næsten til at tage vejret fra en bondedreng, der ikke til daglig så eller hørte sådant. Der var en råben og snakken over alle grænser. I beværtningsteltene blev der drukket meget spiritus degang, og der lød højroset sang og råb. Det var almindeligt, at mange folk var fulde. Gøglerne, som vi kaldte bajads, bekendtgjorde med høje råb, hvad der var at høre eller se i deres telte, og der lød musik, særlig trommeslag fra gyng og dansetelt. En blind mand gik rundt med en lirekasse, kraftprøverne dundrede, og børn, der havde købt musikinstrumenter, brugte dem ustandselig. Ind imellem lød høje brøl fra kreaturerne, der var til salg. De forstod jo ikke et muk af det hele.

Markedet var en hel teltsky. Længst mod nord, norden for Grurupvejen, stod vogne og tøjrede heste. Syd for vejen handledes der med heste, kvæg og får, og syd for igen var den store markedsplads, der var omgivet på alle sider af restaurationsteltene, brændevinsteltene, som vi kaldte dem.

I hver af dem var der tre borde og en skænk. Kaffen blev lavet bag ved teltet, hvor en kone havde et ildsted i selve jorden.

Inden for disse beværtningstelte var der rækker af mindre telte, der var kagetelte, hvor der kunne købes hvedebrød, honningkager og andre kager, lakrids, brystsukker og andet knas, og der var telte med manufaktur, ure, stokke, piber, tørfisk, reb, lervarer, fodtøj, blik- og messingtøj, legetøj og meget andet.

I den ene ende af markedspladsen var der en gyng og en slynge, der gik op og ned med både, og selvfølgelig et dansetelt. Midt på pladsen var der kraftprøver og en mængde gøgl, bajads, som det hed, kæmpekvinder, dværge, klovner, taskenspillere og andet.

Børnene var jo helt duperet af alt det vidunderlige, der var at se. Deres interesse samlede sig om legetøjs- og kageteltene. Man kunne få en honningkage, et æble, en fløjte, en træhest og en smuk sprællemænd for en tiøre, og for en tiøre kunne man komme ind i et gøglertelt.

De unge samlede om danseteltet, gyngen og gøglet. Karlene ville eller skulle give limonade og kaffe til pigerne eller da til en. Der var dem, der brugte alt for mange penge i forhold til deres lille løn, men der var jo sjældent marked.

Mænd og koner, karle og piger gik jo også og købte, hvad de havde brug for, i teltene, og beværtningsteltene havde stort besøg. Der var jo hen på tiden nogle, der blev berusede, for mange var ikke vant til at drikke så meget af de stærke drikke, som de her fik. Om aftenen, når de kørte hjem, kørte de gerne om kap.

Dagen efter markedet var vi drenge igen oppe på markedspladsen. Der var så mange ting at finde den dag, ståltråd, søm, propper, hummerkløer og stundom penge. Vi

kom gerne hjem med vore lommer fulde af de mærkeligste ting, og det betød meget for os, der aldrig var vant til at købe legetøj. Vi var nøjsomme dengang, men lige så tilfredse, som børn er nu.

Nogle folk i Vestervig ville gerne have markedet flyttet til Vestervig by, da de mente, at byen kunne få økonomisk fordel af det. Der blev søgt om det i 1879, men sognerådet ville ikke anbefale, da der ikke var plads. Der skulle jo uhyre megen plads til, fordi kvægmarkedet var blevet større, og der skulle være plads til vogne og 2-300 tøjrede heste. Det blev så ikke til noget.

På den tid havde krammarkedet tabt noget af sin betydning, fordi alting nu blev til at købe i butikkerne, som der snart blev nok af. Fra udgangen af 1882 blev alle krammarkeder da også ophævet, og markederne fik så kun betydning for handel med heste og kreaturer. Denne handel trak jo ikke kvinder, børn og unge til, nu blev det grundlovsfester og andre folkefester, der samlede folk. 1883 blev markedet så flyttet til Hurup station, men det blev aldrig mere, hvad det havde været.

(Kilde: Historisk Årbog for Thisted amt 1960, side 251-255).